

Johtoryhmä: Tutkimushallinnon tietovirrat ja tutkimustietovaranto

Aika: ke 30.9.2020 klo 10-12

Paikka: <https://cscfi.zoom.us/j/586560165>

Osallistujat:

- Johtaja Erja Heikkinen (ryhmän puheenjohtaja), opetus- ja kulttuuriministeriö ESTE
- Professori Kaisa Miettinen, Jyväskylän yliopisto
- Rehtori Petri Raivo, Karelia-ammattikorkeakoulu, ARENE-edustaja ESTE
- Tietotekniikkapäällikkö Minna Harjuniemi, Helsingin yliopisto, FUCIO-edustaja
- IT-päällikkö Jaakko Riihimäki, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, AAPA-edustaja
- Tietoasiantuntija Aija Kaitera, Helsingin yliopisto, TUHA-verkoston edustaja
- Kirjaston johtaja Jarmo Saarti, Itä-Suomen yliopisto, Kirjastojen neuvoston edustaja
- Kehittämispäällikkö Riitta Meretoja, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ESTE
- Pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia ESTE
- Rahoitusjohtaja Jari Toivo, Business Finland
- Tulanetin toiminnanjohtaja Sanna Marttinen, Luonnonvarakeskus
- Neuvotteleva virkamies Saara Leppinen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ESTE
- Pääsuunnittelija Kai Husso, työ- ja elinkeinoministeriö ESTE
- Professori Pekka Appelqvist, Puolustusministeriö ESTE
- Professori Virpi Tuunainen, Aalto yliopisto, Professoriliiton edustaja ESTE
- Informaatikko Maija Paavolainen, Helsingin yliopisto ESTE
- Toimitusjohtaja Liisa Suvikumpu, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta
- Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto ESTE
- Professori Anne Mäntynen, Jyväskylän yliopisto, Tiedekustantajien edustaja ESTE
- Puheenjohtaja Keijo Hämäläinen, Tieteellisten seurain valtuuskunta, ESTE varahenkilö
toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen, TSV
- Johtaja Antti Mäki, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus, ESTE varahenkilö johtaja Janne Kanner, CSC
- Opetusneuvos Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö (kokouksen puheenjohtaja Erja Heikkisen puolesta)
- Kehityspäällikkö Hanna-Mari Puuska (ryhmän sihteeri), CSC - Tieteen tietotekniikan keskus
- Opetusneuvos Matti Kajaste, opetus- ja kulttuuriministeriö ESTE

Vierailijat:

- Hallitusneuvos Katariina Simonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (klo 11.20 saakka)
- Projektipäällikkö Tiina Strengell, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus

1. Kokouksen avaus ja työjärjestyksen hyväksyminen

Johtoryhmän puheenjohtaja Erja Heikkinen oli estynyt osallistumaan kokoukseen. Kokouksen puheenjohtajana toimi Jukka Haapamäki. Hyväksyttiin työjärjestys.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja [Liite 1](#)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Tilannekatsaus (Puuska ja Strengell) [Liite 2](#)

- Portaalin tilanne
 - Kommentoitiin, että tiedejatutkimus.fi -palvelusta on tullut myös tiedonhakuportaali tutkijoille. Jatkossa on mietittävä erityisesti julkaisutietojen rikastamista tai sitten jotenkin ohjaamista kansainvälisiin tiedonhakuportaaleihin. Portaalien kehityksen ajatuksena on ollut, ettei se ole suunnattu ensisijaisesti tutkijoiden tiedonhakuun. Portaalissa on kattavasti tietoa Suomessa tuotetuista julkaisuista, mutta se ei ole kattava tietolähde kaikkeen tieteenalojen tutkimukseen. Tätä tulisi käyttäjille tarkentaa.
- Aurora
 - Kysyttiin, onko avomien hakujen osalta ajateltu esimerkiksi rahoituksen määrään tai aiheeseen liittyviä rajoituksia. Ensisijaisesti tarkoituksena on näyttää potentiaalisille hakijoille, mitä on tarjolla, ja euromäärät tai eri aiheiden rajaukset voisi lisätä suodattimeen. Tätä pidettiin kannatettavana ideana.
 - Kommentoitiin, että asiaan liittyen on nähtävissä pitkälle ulottuvia muutoksia ja kehitys on suotavaa. Täytyy kuitenkin miettiä erityisesti taiteen osalta vaikutukset siitä, että tiedot päätyisivät tiedejatutkimus.fi:hin. Aurora on toiminut tähän asti hyvin, joten taiderahoittajien osalta täytyy edetä rauhallisesti. Keskeistä olisi myös OKM:n linjaus asian suhteen. On myös tarkasteltava asiaa analyttisesti voittojen ja riskien suhteen.
 - Ehdotettiin, että rahoitushakujen näyttämistä tulevaisuudessa käsiteltäisiin pienessä työryhmässä. Ajatusta työryhmästä kannatettiin, mutta täytyy varmistaa riittävän kattava osallistuminen eri aloilta.
- TKI –tiekartan seurantamittarit
 - Kysyttiin ulkomaisista suorista sijoituksista ja niiden näkyvyydestä. Käytännössä ne ovat ulkomaisten yritysten investointeja Suomeen ja tiedot tulevat kansantalouden tilinpidosta.
 - Toivottiin myös säätiörahoituksen allokaation näyttämistä

- Hakutulosten visualisointi
 - Portaalissa on julkaistu visualisoinneista Beta-versio ja se on käytettävissä hakutulosten yhteydessä. Visualisoinneista kuullaan mielellään palautetta.
 - Täytyy muistaa, että visuaalit eivät ole virallisia tilastoja, vaan perustuvat tutkimustietovarannon kunkin hetken tietoihin. Tilastotietoa löytyy esim. Vipusesta.
 - Kokonaisuutta pidettiin hyvänä.
 - Kommentoitiin, että värivalikoimaa voisi miettiä luettavuuden / saavutettavuuden kannalta.
- Tieteestä ja tutkimuksesta muualla -osio
 - Sisältö vasta nopea luonnos. Rajaukseen saa esittää kommentteja.
 - Ajatuksena on koota yhdelle sivulle keskeiset lähteet. Sivun esitellään joulukuun ohjausryhmässä ja toteutetaan sen jälkeen.
- Tutkijoiden tiedot
 - Erillislain sisältö vaikuttaa etenemiseen tutkijoiden tietojen siirron suhteen.
 - Kysymys hankkeiden tietomalliin liittyen: Tullaanko erottamaan hanke ja rahoitus? Nyt rahoitustiedot tulevat rahoittajilta, mutta organisaatioilla voi olla laajempia hankkeita. Nyt tutkimustietovarannossa on siis rahoituspäätöstietoja. Tähän liittyen on lähetetty kysely organisaatioille ja siihen saatu jo jonkin verran vastauksia. Vastausaikaa on vielä muutama viikko.
 - ORCIDissa tiedot voi syöttää itse, joten se on otettava huomioon.
- Tutkimusinfrastruktuurit
 - Kommentoitiin, että portaalin näkymässä tiedot ovat sekavasti eivätkä aina kovin informatiivisesti. Tämä johtuu siitä, että infroja on hyvin eri kokoisia ja näkymä on muokattu siten, että saataisiin kaikenlaisten infrojen tiedot näytettyä. Tutkimuslaitospäässä tehty työtä infrotietojen suhteen. Jatketaan tästä keskustelua CSC:n ja tutkimuslaitosten kesken.

4. Erillislaki (Haapamäki) [Liite 3](#)

- Alkuperäinen tavoite oli saada laki voimaan keväällä 2021. Voi kuitenkin siirtyä vielä syksylle 2021.
- Lausuntokierros käynnistetään mahdollisimman pian (heti kun saadaan käännökset). Lausuntokierros (6vk) on laajan järjestelmän vuoksi kattava. Todennäköisesti lausuntokierros saadaan valmiiksi vuoden lopussa.
- Mikäli lain voimaantulo siirtyy syksyyn 2021, ei sillä suuria vaikutuksia tutkijoiden tietoihin, joka oli alunperinkin aikataulutettu syksylle 2021. Vaikuttaa kuitenkin tutkijoiden tietojen siirtoon organisaatioista.
- Kerrottiin muutamia tarkempia huomioita lakiin liittyen:

- § 3:
 - Avoimia (myös muissa palveluissa hyödynnettäviä) sekä käyttörajoitettuja tietoja (avoimuuden suhteen itse säädeltäviä tai ei lainkaan avoimia)
- § 4:
 - 2. kohta → viittaa lähdejärjestelmien tietojen korjaukseen
 - "asetetaan saataville tutkimustoimijoille" --> Antaa rekisterinpitäjille mahdollisuuden hyödyntää tietoja (mikäli käyttötarkoitus sallittu)
 - Tutkijan itse hallinnoimien tietojen osalta portaalissa näyttämiseen annetaan lupa. Lupa annetaan myös avoimen rajapinnan kautta jakamiseen tai tietojen jakamiseen esim. toiseen palveluun tai tutkimuslaitoksesta toiseen.
 - Lakiluonnoksessa viitataan myös tutkimussuunnitelmiin ja siihen, että OKM voisi tehdä temaattista mallinnusta ja tiedonlouhintaa. Julkisuuslain puolesta olisi jo sallittua, mutta siitä huolimatta tätä on haluttu selkeyttää.
 - Kysyttiin, kuka tutkimussuunnitelmia välittäisi - rahoittajako? Ajatus tutkimussuunnitelmassa on, etteivät muut omisi ideoita ennen aikojaan. Vastattiin, että suunnitelmia käytettäisiin temaattisen haun välineinä ja niiden avulla voitaisiin tehdä luokittelua tutkimustietovarantoon. Tutkimussuunnitelmia ei olla avaamassa tai julkaisemassa. Ajatuksen ydin on se, että SA+BF analysoi tutkimussuunnitelmiaan ja louhii niistä olennaisia tietoja. Suunnitelmia voitaisiin vastaavasti tilastollisin menetelmin analysoida rahoitusmääriä ilmastomuutoksiin liittyen jne. ja arvioida sen pohjalta millaista tutkimusta tehdään. Rahoituspäätösten lyhyillä kuvauksilla asiaa on jo testattu ja aihehallinnusta saa tarkemmaksi, mikäli aineistoa on enemmän.
 - "Salassapitosäädösten estämättä tutkimustietovarannon yhteisrekisterinpitäjät voivat antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle tiedon julkisuuslain 24 §:n 21 kohdassa tarkoitettusta asiakirjasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö käsittelee tällaisia aineistoja sen lakisääteisen veloitteen täytäntöön panemiseksi eli kansallisen tutkimusjärjestelmän tilastointia ja ohjaamista varten." ---- Tämä on mahdollistava säädös. Voivat antaa - ei ole pakko. Aineistot pysyvät kuitenkin salassapidon alla. Ei siis ole tarkoituskaan avata kaikkea vaan toimitaan tiukoissa rajoissa.
- Avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevan lainsäädäntö on myös tällä hetkellä lausunnoilla. Siihen liittyy avoimen tutkimusdatan jakaminen mm. kaupalliseen käyttöön. TTV:n lakiluonnoksen määritelmät noudattavat PSI –direktiivin määritelmiä
- Ei haluta uutta sääntelyä, jos ei ole aivan pakko. Jos yhteisrekisterinpitäjien määrä on iso, tulee haasteellista. Sen vuoksi on käytetty tutkimustoimijan määritelmää. Tämän lisäksi määritelty, että on muitakin tietoja toimittavia tahoja esim. yrityksiä, jotka eivät tule yhteisrekisterinpitäjiksi.

5. Tietosisällöt (tietomallit) luonnos (Puuska) Liite 4

- Tietomalli löytyy tietomallit.suomi.fi –palvelusta. Keskusteltiin, mitä selvennyksiä tarvitaan, jotta saadaan tarpeeksi selkeä kuva tietomallin hyväksymiseen. Pohjalla ajatus, että esitellään palvelun pohjalta tiedot sekä siihen liittyvät koodistot ja sanastot. Vaihtoehtona myös luoda malli hanketietovarannon tietosisältöä varten.
 - Toivottiin suunnittelussa esiin tulleiden ongelmallisten kohtien poimimista etukäteen. Näistä tuli esiin esimerkiksi sukupuolitiето ja sen tarpeellisuus. Pohdinnassa on ollut, otetaanko optiot mahdollisesti jatkossa kerättävistä tiedoista nyt mukaan vai vasta seuraaviin versioihin.
 - Sovittiin, että tehdään seuraavaan kokoukseen esitys myös siihen liittyen, millaisilla taustoilla tietomalliin on päädytty, esimerkkinä tutkimusinfrojen ja hankkeiden tietomallit.
 - Varmistettiin myös, että tietomallia suunnitellessa on huomioitu, että myös AMK:n TKI-toiminta, koska se rinnastetaan esim. GDPR-kysymyksissä tieteelliseen tutkimukseen. Yleisajatus on ollut, että katetaan myös AMK:n TKI –toiminta.

6. Ohjausrakenne jatkossa (Haapamäki) Liite 5

- Johto- ja ohjausryhmien toimikaudet päättyvät vuoden 2020 lopussa.
- Tähän asti on eriytetty tutkimustietovarannon ja tietovirtojen ohjaaminen. Käytännössä ryhmissä on ollut enemmän tutkimustietovarantoprojektin ohjaamista.
 - Keskusteltiin, kuinka ryhmä on toiminut. Miten ryhmä on edistänyt asioita? Kuinka kaksiosainen rakenne on toiminut?
 - Kommentoitiin, että johto- ja ohjausryhmän työnjako on ollut hiukan epäselvä. Kysyttiin, miten asioita on tullut ohjausryhmästä johtoryhmään. Vastuita olisi hyvä selkeyttää tai mahdollisesti yhdistää ryhmät. Tämä ehdotus sai kannatusta. Kommentoitiin myös, että johtoryhmä on ollut tärkeä ja esiin on noussut konkreettisia asioita.
 - Kerrottiin, että alun perin kaksiosainen rakenne tehtiin, jotta ryhmissä olisi enemmän tahoja edustettuna. Tutkimustietovaranto koskee suurta joukkoa ja kommentteja toivotaan laajalti.
 - Nostettiin esiin sen tärkeys, että tutkimustietovaranto ja tutkimustoimijat menevät samaan suuntaan eivätkä eriydy.
 - Johtoryhmän koettiin toimineen hyvin tiedonvälityksen kanavana. Ohjausryhmän koettiin tehneen enemmän käytännön ohjaustyötä, vaikkakin ohjausryhmän rooli CSC:n työn ohjaajana oli hieman epäselvää. Tämän osalta vahvistettiin, että ohjausryhmä on antanut paljon lisäarvoa konkreettiseen kehittämiseen.
 - Sanottiin myös, että on jäänyt mielikuva, että projekti on onnistunut eikä aiheuta tutkijoille lisätyötä.
 - Jos siirrytään yhteen ryhmään, voi olla haasteena se, miten saadaan tuotua laajan kentän ääniä kuuluviin. Todettiin, että FinnARMA –verkosto voi olla apuna tässä.

- Käytännössä Finn-ARMalle tulisi operationaalisempia asioita ja siellä tulisi olla tähän näkökulmaan systemaattisempi organisointi.
- Keskusteltiin ohjauksen tulevaisuudesta: Käsitelläänkö edelleen kahta kohdetta (tietovirrat ja ttv –projekti)? Täytyykö digivisiota huomioida ohjausrakenteessa?
 - Todettiin, että kaikki korkeakoulut vaikuttavat tekevän töitä asian eteen. Joku foorumi tarvitaan, jossa osapuolet saavat äänen kuuluviin.
 - Digivisio on otettava huomioon, koska korkeakouluissa mennään sitä kohti. Kommentoitiin myös, että digivisio on vahvasti opetuksen digivisio, ja tutkimuksen puolella voisi olla tarpeen miettiä vastaavaa. Tämä linkittyy toki mm. tieteellisen laskennan viitearkkitehtuuriin. Kommentoitiin, että tutkija- ja opetusympäristöjä on hankala erottaa toisistaan.
 - Kysyttiin, onko tarvetta tehdä vielä strategisempia suuntauksia. Todettiin, että tutkimustietovarannon asiat voidaan hoitaa tällä rakenteella, mutta laajemmat rakenteiden osalta strategisia suuntia pitäisi miettiä.
- OKM:ssä mietitään rakennetta ja tehtäviä ennen seuraavaa kokousta.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 2.12.2020 klo 12-14 Zoomin välityksellä

9. Kokouksen päättäminen

- Puheenjohtaja päätti kokouksen.